

Zitting 1979–1980

- 14 322** **Wijziging van de Provinciewet, de Gemeentewet en een aantal andere wetten, strekkende tot reorganisatie van het binnenlands bestuur (Wet reorganisatie binnenlands bestuur)**
- 14 323** **Wijziging van de Provinciewet, de Kieswet en de Wet selectieve investeringsregeling, strekkende tot wijziging van de provinciale indeling (Wet tot wijziging van de provinciale indeling)**

Nr. 17 herdruk²**VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG**

Vastgesteld 31 juli 1980

De vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken¹ heeft op 28 mei 1980 met de Minister van Binnenlandse Zaken mondeling overleg gevoerd over de vraagpuntennota inzake de provinciale herindeling en over de omtrent die nota met de Regering gewisselde vragen en antwoorden (zie de stukken 13, 14 en 15).

Dit mondeling overleg was het eerste, dat ingevolge de op 24 april 1980 door de Kamer aanvaarde wijzigingen van haar Reglement van Orde in het openbaar werd gevoerd.

De Minister was vergezeld van de Directeur-Generaal Binnenlands Bestuur van zijn departement, mr. drs. L. C. Brinkman, en van de Directeur Binnenlands Bestuur, mr. C. F. G. de Menthon Bake.

De commissie heeft de eer, van het gevoerde overleg als volgt verslag te doen.

Opmerkingen van procedurele aard

Aan het eigenlijke overleg ging vooraf de bespreking van een punt van procedurele aard. De leden Stoffelen (P.v.d.A.) en Brinkhorst (D'66) wierpen de vraag op, of de vraagpuntennota nog wel het standpunt van de Regering weergeeft nu de Minister volgens persberichten in een informeel gesprek met regeringsgezinde kamerleden heeft laten weten dat ook het 17 provinciën-plan inmiddels van de baan is.

De heer Hennekam (C.D.A.) zei in reactie hierop dat een week tevoren inderdaad een informeel overleg tussen de Minister en enkele leden van de fracties van C.D.A. en V.V.D. had plaatsgehad, maar dat daarin op generlei wijze standpunten waren bepaald of «voorgebakken». Het ging slechts om een informele uitwisseling van gedachten. Naar het standpunt van de Minister in het nu te voeren overleg zei de heer Hennekam even benieuwd te zijn als de heren Stoffelen en Brinkhorst.

De heer Evenhuis (V.V.D.) betwistte dat er iets ongeoorloofds zou schuilen in een informeel contact tussen Minister en kamerleden over een zaak als de bestuurlijke reorganisatie, waarin zo spoedig mogelijke duidelijkheid door zijn fractie op hoge prijs wordt gesteld. Dergelijke informele contacten

¹ Samenstelling: Abma (SGP), Schakel (CDA), Van Thijn (PvdA), Bremen (CDA), Kappeyne van de Coppello (VVD), Stoffelen (PvdA), Van der Sanden (CDA), ondervoorzitter, Waltmans (PPR), Patijn (PvdA), Evenhuis (VVD), Rienks (PvdA), voorzitter, Jacobse (VVD), Schaapman (PvdA), Lauxtermann (VVD), Faber (CDA), Brinkhorst (D'66), Hennekam (CDA), Van den Anker (PvdA), Buurmeijer (PvdA), Mateman (CDA), Van der Burg (CDA).

² Toevoeging van kamernummer 14 323.

zijn in het parlementaire leven heel gebruikelijk en komen – bij voorbeeld wanneer het om burgemeestersbenoemingen gaat – ook wel voor tussen de Minister en leden van de oppositionele fracties.

De heren Stoffelen en Brinkhorst handhaafden hun bezwaren tegen de in dit geval gevolgde methodiek. Overleg over een belangrijke aangelegenheid als de bestuurlijke reorganisatie behoort huns inziens door de Regering te worden gevoerd met de Kamer als geheel of in de vaste commissie, niet in een onderonsje met leden van de regeringsfracties.

De Minister verklaarde met nadruk dat hij in het informele gesprek met vier leden van de regeringsgezinde fracties geen andere standpunten heeft ingenomen dan in de vraagpuntennota en bij het op 7 mei jl. in de Eerste Kamer gehouden debat. Het onveranderde standpunt van de Regering is, dat aan de bestuurlijke reorganisatie op verscheidene sporen tegelijkertijd voortgewerkt moet worden; dat de taakverdeling tussen rijk, provincies en gemeenten en de decentralisatie van rijkstaken daarbij van groter gewicht zijn dan de provinciale schaalverkleining, hoewel ook deze laatste noodzakelijk is; en tenslotte dat de kans op praktische verwezenlijking van provinciale schaalverkleining het grootst is bij een gefaseerde aanpak, met oog voor het feit dat in sommige delen van het land de geesten daarvoor kennelijk nog niet rijp zijn.

De Minister verweerde zich vervolgens tegen het verwijt als zou de Regering met de indiening van de vraagpuntennota nalatig zijn gebleven zelf een koers ten aanzien van de provinciale herindeling uit te zetten en te kort zijn geschoten in het overleg met de Staten-Generaal. Hij herinnerde eraan dat zowel bij de totstandkoming van een nieuw Burgerlijk Wetboek als bij de voorbereiding van een nieuwe Politiewet de Regering vraagpunten aan het parlement heeft voorgelegd. In beide gevallen ging het om wetgevende projecten van ingrijpende betekenis, als hoedanig ook de wetgeving inzake een nieuwe provinciale indeling kan worden beschouwd. Bovendien heeft de Regering zich niet tot het opwerpen van vragen bepaald, maar tevens zelf een aantal voorlopige standpunten geformuleerd.

De Minister wilde – de procedurele discussie verlatend – nog een relativerende opmerking maken over de betekenis van het aantal der provincies. Men doet het soms voorkomen alsof dat aantal – 24, 17, of welk ander getal ook – van beslissende betekenis is voor het antwoord op de bestuurlijke problemen die om een oplossing vragen. De Regering deelt die opvatting niet. Het aantal provincies is slechts één element in het proces van bestuurlijke reorganisatie waarvan andere, minstens zo belangrijke onderdelen zijn: de taakverdeling tussen rijk, provincies en gemeenten; de decentralisatie van rijkstaken; de bepaling van een aanvaardbare gemeentelijke schaal en in verband daarmee een systematische streeksgewijze gemeentelijke herindeling, en ten slotte de voorbereiding van een nieuwe wet gemeenschappelijke regelingen. De opvatting van de Regering dat deze onderdelen van het proces van bestuurlijke reorganisatie minstens zo belangrijk zijn als het exacte aantal nieuwe provincies, zo niet belangrijker, is mede bepalend geweest voor de wijze waarop zij de in de commissie gerezen vragen naar aanleiding van de vraagpuntennota heeft beantwoord.

Nadere vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer Hennekam (C.D.A.) betoogde dat in discussies over de bestuurlijke reorganisatie het welslagen van deze operatie nogal eens afhankelijk wordt gesteld van het doorvoeren van een provinciale herindeling. Ten onrechte, want een wijziging van de provinciale schaal dient voort te vloeien uit een andere verdeling van taken en bevoegdheden over de verschillende bestuursniveaus. In zichzelf heeft zij geen reden van bestaan. Dit standpunt heeft de C.D.A.-fractie ook verwoord in het voorlopig verslag over het wetsontwerp reorganisatie binnenlands bestuur (kamerstuk 14 322). Eerst dient te worden vastgesteld welke taken en bevoegdheden aan rijk, provincies en gemeenten toekomen. Pas daarna kan worden gezien of, en zo ja in hoeverre, een herindeling van provincies gewenst is.

Naar het oordeel van de C.D.A.-fractie, aldus de heer Hennekam, zal bij een versterking van de positie van gemeenten en provincies (wat de provincies betreft door toedeling van taken die thans op rijksniveau worden vervuld) en bij een benutting van de mogelijkheden die het verlengd lokaal bestuur biedt, het eventuele middel van de provinciale herindeling met de grootst mogelijke omzichtigheid moeten worden gehanteerd. Het streven naar een groter aantal provincies mag geen doel in zichzelf worden.

De heer Hennekam wees erop dat ook de provinciale besturen en de ingestelde provinciale werkgroepen in overwegende mate kritisch hebben gereageerd op de voornemens tot uitbreiding van het aantal provincies. De huidige provinciale taken, zo is vrij algemeen de opinie, geven tot schaalverkleining geen aanleiding, en de eventueel door het rijk af te stoten taken wekken eerder de behoefte aan grotere provincies. Ook het motief voor provinciale schaalverkleining dat gelegen zou zijn in een overgang van gemeentelijke taken naar de provincies is niet langer overtuigend nu de Regering op haar voornemens ter zake in belangrijke mate is teruggekomen.

De antwoorden van de Regering op de vragen, uit de commissie naar aanleiding van de vraagpuntennota gesteld, gaan naar het oordeel van de C.D.A.-fractie dikwijls aan de kern van die vragen voorbij. Zo wordt nergens duidelijk waarom de Regering de opvattingen van de provinciale besturen en de provinciale werkgroepen ter zijde schuift zonder ook maar een enkel argument daartegen aan te voeren.

De heer Hennekam meende, de voornemens van de Regering nader beziend, dat Twente in menig opzicht in aanmerking komt om een afzonderlijke provincie te worden. De complicaties die dit voor Overijssel en Gelderland met zich meebrengt zijn echter niet gering. De C.D.A.-fractie kan in vergaande mate instemmen met het standpunt van de provincie Gelderland dat eerst een bestuursconceptie op tafel moet liggen, en bekend moet zijn aan welke criteria nieuwe provincies dienen te voldoen, alvorens van herindeling sprake kan zijn.

De woordvoerder van de C.D.A.-fractie meende dat de Regering de bezwaren tegen een splitsing van de provincies Noord-Holland en Noord-Brabant in haar antwoorden niet op bevredigende wijze heeft behandeld. De geuite kritiek, die erop neerkomt dat aan de nieuw te vormen provincies geen werkelijke maatschappelijke samenhang ten grondslag ligt, wordt niet ontkracht.

De positie van Rijnmond in de provincie Zuid-Holland is een bijzondere, gezien de ontstaansgeschiedenis van het openbaar lichaam. De C.D.A.-fractie zou zich kunnen voorstellen dat, als straks als uitloeijsel van een gewijzigde taakverdeling tot provinciale herindeling wordt geconcludeerd, Rijnmond bij een gefaseerde aanpak het eerst in aanmerking komt om een zelfstandige provincie te worden.

De heer Hennekam vroeg de Minister meer inzicht te geven in de financiële consequenties van een herindelingsoperatie. Wellicht ligt ook daarin een motief voor een voorzichtige, stapsgewijze aanpak.

Tot slot vroeg de heer Hennekam de Minister duidelijk te maken, wat een stapsgewijze aanpak van de provinciale herindeling zou betekenen voor het 17-provinciënplan zoals dat nu nog ter tafel ligt. De provincies willen daarover graag spoedig zekerheid hebben, en de bestuurlijke rust zal ermee gediend zijn als die zekerheid spoedig wordt verschaft.

De heer Stoffelen (P.v.d.A.) noemde het een hoogst merkwaardige situatie dat bij de Kamer nog steeds een wetsontwerp aanhangig is waarbij wordt voorgesteld het land in 24 provincies te verdelen, terwijl nu tevens een brief van de Regering ter tafel ligt die draait om de vraag wat er met dat wetsontwerp nu eigenlijk verder dient te gebeuren. Daarom ook gaat de vergelijking van de Minister met de vraagpuntenprocedure bij het nieuwe Burgerlijk Wetboek en de nieuwe Politiewet niet op. In die gevallen was van een wetsontwerp nog geen sprake. Wat nu gebeurt, is nog nooit vertoond.

De P.v.d.A.-fractie, aldus de heer Stoffelen, heeft geen enkele behoefte aan de behandeling van deze vraagpuntennota mee te doen zolang de Minister van Binnenlandse Zaken geen standpunt heeft bepaald ten aanzien van het bij de Kamer liggende wetsontwerp, met andere woorden, zolang de Minister niet heeft laten weten of hij dat wetsontwerp al of niet voor zijn verantwoordelijkheid wil nemen.

De P.v.d.A.-fractie acht een reorganisatie van het binnenlands bestuur onverminderd noodzakelijk, aldus de heer Stoffelen. Haars inziens worden de doelmatigheid en de doorzichtigheid van het bestuur ernstig geschaad door een toenemende centralisering en bureaucratisering. Om daarin verbetering te brengen dienen regionale en provinciale bestuursvormen op zo kort mogelijk termijn ineengeschoven te worden. De Regering wil dit nu ook wel, maar zij weigert daaruit de territoriale consequenties te trekken. De P.v.d.A.-fractie acht een aantal van 20 tot 24 provincies een bruikbaar uitgangspunt.

De heer Stoffelen concludeerde dat de Kamer de vraagpuntennota zo spoedig mogelijk dient af te handelen, haar liefst met treurnis voor kennisgeving zou moeten aannemen, opdat daarna de Regering in de gelegenheid is te doen wat zij al lang had moeten doen: laten weten of zij al dan niet van plan is met concrete territoriale voorstellen te komen. Dan kan ook het mistige gepraat over een gefaseerde aanpak, waarbij men gemakkelijk tot 12 of 13 provincies komt, maar verder volstrekt in het onzekere verkeert, een einde nemen.

De heer Evenhuis (V.V.D.) meende dat juist de overtrokken aandacht die van de zijde van de P.v.d.A.-fractie steeds is geschonken aan het aantal nieuw te vormen provincies de oorzaak is geweest van de impasse waarin de bestuurlijke reorganisatie langzamerhand is geraakt. De hoog opgespelde meningsverschillen over 44, 26, 24, 17 of nog minder provincies hebben de wezenlijke elementen van de bestuurlijke hervorming – de decentralisatie van rijkstaken, en het oplossen van problemen op gemeentelijk niveau – de laatste jaren volstrekt overschaduwd.

Met de vraagpuntennota van de Minister en zijn zojuist gegeven toelichting daarop belandt de reorganisatie eindelijk weer met de beide benen op de grond, hetgeen de V.V.D.-fractie van harte toejuicht. Voor haar ligt de nadruk op de functionele decentralisatie, en dan vooral op de decentralisatie van rijkstaken. Zij hoopt dat de Regering het daarop betrekking hebbende wetsontwerp 14 322 zal willen aanpassen in die zin, dat daarin meer concrete decentralisatievoorstellen zullen worden opgenomen. Evenzeer hoopt de fractie dat spoedig een definitief ontwerp voor een nieuwe wet gemeenschappelijke regelingen bij de Kamer zal worden ingediend, opdat ook langs die weg aan de problemen op gemeentelijk vlak zal kunnen worden tegemoet gekomen.

De territoriale provinciale herindeling ziet de V.V.D.-fractie als het sluitstuk van de bestuurlijke reorganisatie. Zij heeft er begrip voor dat de Regering nu reeds voorstellen met betrekking tot Rijnmond en Twente wil voorbereiden, al zal over de plannen voor Twente nauw overleg met de provinciale besturen van Overijssel en Gelderland geboden zijn. Eveneens valt te billijken dat de Regering nu reeds wil overwegen op welke wijze de Zuidelijke IJsselmeerpolders het best provinciaal kunnen worden ingedeeld. Voor het overige dient een provinciale herindeling, gezien ook de reacties in het land, afhankelijk gesteld te worden van de voortgang van de functionele reorganisatie. Voor een territoriale herindeling op zichzelf, los van een herverdeling van taken en bevoegdheden, is onvoldoende bereidheid aanwezig. De voorzichtige benadering van de Regering verdient dan ook alle steun.

De heer Lauxtermann (V.V.D.) vroeg in het bijzonder de aandacht van de Minister voor de positie van de zeer grote gemeenten. Na de verschijning van de vraagpuntennota heeft de V.V.D.-fractie gepleit voor een afzonderlijk statuut voor de grote stedelijke agglomeraties. Blijkens het voorlopig verslag over wetsontwerp 14 322 heeft die gedachte steun gevonden bij de frac-

tie van D'66. Nu reeds onderhouden de grootste vier gemeenten op informele basis specifieke relaties met het Rijk. Ziet de Minister in een apart statuut voor de grootste steden, die daarmee dus los van de provincies zouden komen staan, niet mede een oplossing voor een herziening van de provinciale schaal? Is hij tot een nadere studie op dit punt bereid?

De heer Lauxtermann merkte voorts op voorshands geen reden te zien tot tweedeling van Noord-Brabant, en zeker niet tot een driedeling van deze provincie.

De heer Brinkhorst (D'66) zei verheugd te zijn over de duidelijke uitspraak van de Minister dat de provinciale herindeling een «afgeleide» van de functionele reorganisatie dient te zijn. Dat is van het begin af ook de opvatting van de fractie van D'66 geweest. Pas nadat vaststaat welke taken en bevoegdheden aan de verschillende bestuurslagen toekomen, is het mogelijk de omvang en het aantal van de provincies te bepalen.

In de tweede plaats merkte de heer Brinkhorst op, dat steeds duidelijker wordt dat het vraagstuk van drie of vier bestuurslagen niet dogmatisch moet worden benaderd. De fractie van D'66 heeft zich nimmer willen scharen aan de kant dergenen die een vierde bestuurslaag onder alle omstandigheden beslist afwijzen, maar de noodzaak daarvan in verband willen zien met de gedifferentieerde structuur van het land. Aan de bestuurlijke structuur van bijvoorbeeld Friesland, met zijn grote gemeenten en weinig verstedelijkt gebied, kan men nu eenmaal niet dezelfde eisen stellen als aan een structuur voor Zuid-Limburg of bepaalde regio's in het westen van het land. Naar het oordeel van de fractie van D'66 zal, als eenmaal de territoriale vragen ter beslissing voorliggen, een zekere differentiatie mogelijk moeten zijn die aansluit bij de schaal van de problemen en bij de schaal van de bevolking waarom het gaat.

De systematische streeksgewijze herindeling van gemeenten dient naar het oordeel van de fractie van D'66 voort te gaan. Het kennelijke streven van de Minister in die richting wordt door haar gesteund, waarbij zij voorkeur heeft voor een globale kaderwet gemeentelijke herindeling die de provinciale verantwoordelijkheden sterker benadrukt en de rol van de nationale wetgever terugdringt. In het voorlopig verslag over wetsontwerp 14 322 is dit nader uiteengezet.

Van belang is voorts de spoedige totstandkoming van een nieuwe wet gemeenschappelijke regelingen die tegemoet komt aan de regionale bestuursproblemen, maar tevens aandacht schenkt aan de gerechtvaardigde kritiek die het veelal ontbreken van democratische controlemogelijkheden in de huidige situatie oproept.

De experimenten met betrekking tot de decentralisering van rijkstaken dienen met kracht te worden voortgezet, zo meende de heer Brinkhorst. Het zou een goed ding zijn wanneer het de Minister zou gelukken nog in deze kabinetsperiode werkelijke decentralisatievoorstellen te doen voor twee specifieke beleidsterreinen. In het bijzonder valt te denken aan het terrein van de volkshuisvesting en aan dat van het regionaal economisch beleid. In deze tijd van structurele werkloosheid willen de provincies ook op dit laatste terrein graag zelfstandig taken gaan vervullen.

Met eerdere sprekers was de heer Brinkhorst van mening dat de provinciale indeling in dit hele proces sluitstuk dient te zijn. Zijn fractie wijst een gefaseerde aanpak zoals door de Minister aangegeven niet zonder meer af. In theorie heeft een eenmalige territoriale herindelingsoperatie aantrekkelijke kanten, maar de realiteit staat doorvoering daarvan nu eenmaal niet toe. Ook het financiële aspect dient daarbij in het oog te worden gehouden.

Naar het oordeel van de fractie van D'66 komt in de allereerste plaats Rijnmond in aanmerking provincie te worden. Voorstellen daartoe ziet zij gaarne spoedig tegemoet. Voor Twente geldt in beginsel hetzelfde, maar de problemen met betrekking tot de rest van Overijssel en de overloop naar Gelderland, en ook de positie van de IJsselmeerpolders, compliceren daar de situatie. Kan de Minister reeds mededelen op welke wijze hij daarvoor een oplossing wil vinden?

Ook de heer Waltmans (P.P.R.) betoogde dat pas aan het eind van de functionele bestuurlijke reorganisatie een zinnige discussie mogelijk is over de vraag hoeveel provincies er moeten zijn en wat de meest wenselijke gemeentelijke schaal is. Voorafgaande bepaling van het aantal provincies zou de werkelijke bestuurlijke hervorming in een verstikkend keurslijf dwingen.

Verdere gedachtenwisselingen met de Regering over de territoriale reorganisatie hebben naar het oordeel van de heer Waltmans dan ook weinig zin zolang niet minstens de memorie van antwoord betreffende wetsontwerp 14 322 ter tafel ligt. Het is natuurlijk altijd aardig ideeën te ontwikkelen over aantal en omvang van nieuwe provincies, maar zolang taken en bevoegdheden niet vaststaan, is dat alles toch niet veel meer dan een onderhoudend gezelschapsspel.

Voor gemeentelijke herindelingen geldt in beginsel hetzelfde, zo meende de heer Waltmans. Zolang niet bekend is wat provincies en gemeenten elk aan taken en bevoegdheden krijgen toebedeeld, berust ook een gemeentelijke herindeling, als bij voorbeeld voor Zuid-Limburg voorgesteld, op drijfzand.

De heer Waltmans meende overigens wel dat reeds op grond van de bestaande toestand, wanneer taken en bevoegdheden ongewijzigd blijven, in incidentele gevallen voor uitbreiding van het aantal provincies kan worden gepleit. Hij dacht daarbij in het bijzonder aan Rijnmond. Kenmerkend voor de situatie daar is dat een regionaal bestuur feitelijk als provincie gaat functioneren.

De woordvoerder van de P.P.R.-fractie vermocht niet in te zien waarom, zoals de vraagpuntennota zegt, het provinciale en het regionale bestuur ineengeschoven moeten worden. Waarom wordt het regionale bestuur, dat zich de afgelopen jaren tegen de verdrukking in ontwikkeld heeft, door de Regering niet ernstig genomen? Waarom zou een bestuursopbouw met gewesten en landsdelen minder toekomst hebben, en moet een vierde bestuurslaag onder alle omstandigheden worden afgewezen? Het afwijzende standpunt van de Regering is op weinig meer gebaseerd dan op de technocratische overweging dat drie eenvoudiger is dan vier. Zo simpel is het echter niet.

Antwoord van de Minister

De Minister van Binnenlandse Zaken begon zijn antwoord met het uiten van erkentelijkheid voor het overleg met de commissie. Hij hoopte dat vervolgens zo spoedig mogelijk zaken gedaan zouden kunnen worden. Want, zo meende de bewindsman, de tijd is voor het nemen van beslissingen méér dan rijp.

Met de heren Hennekam, Evenhuis, Brinkhorst en Waltmans zei de Minister het eens te zijn dat de provinciale schaalverkleining slechts één element in het proces van de bestuurlijke reorganisatie is, en dat met name de verdeling van taken en bevoegdheden over de verschillende bestuursniveaus en in verband daarmee de decentralisatie van rijkstaken van veel wezenlijker betekenis zijn. Al te zeer wilde hij het belang van provinciale schaalverkleining echter niet relativeren. Ook deze kan voor de reorganisatie van het binnenslands bestuur zeker dienstig zijn.

Het grote probleem bij de provinciale herindeling is echter dat daarover in het land diepgaande meningsverschillen bestaan. Toch moet de Regering trachten voortgang te maken. Mede daarom is gekozen voor de procedure van de vraagpuntennota, aan de behandeling waarvan een belangrijk deel van de vaste commissie toch heeft willen meewerken. Dat dit een afkeurenswaardige procedure zou zijn, betwistte de Minister. Hij wees de woordvoerder van de P.v.d.A.-fractie erop dat ook binnen diens eigen politieke groepering aanzienlijke meningsverschillen over de provinciale schaalverkleining bestaan, getuige bij voorbeeld de opvattingen daarover van de Commissaris der Koningin in de provincie Noord-Holland, de heer De Wit.

Een niet gering nadeel voor het huidige kabinet was ook, dat het bij zijn optreden een wetsontwerp voor de vorming van 24 nieuwe provincies aantrof zonder dat met de aanzienlijke kosten daarvan in de meerjarenramingen rekening was gehouden.

Concluderend baseerde de Minister zijn voorkeur voor een gefaseerde aanpak van de provinciale schaalverkleining op drie «realiteiten»: het aantal provincies is bepaald niet het voornaamste element van de bestuurlijke reorganisatie; de voor de vorming van nieuwe provincies voorziene financiële middelen ontbreken (het gaat om naar schatting f 30 miljoen per nieuwe provincie); en in de derde doch niet in de laatste plaats: in bepaalde delen van het land zijn zowel bestuurders als bestuurden mordicus tegen provinciale schaalverkleining. Noord-Brabant is een zeer sprekend voorbeeld, maar ook in Noord-Holland zijn de bezwaren niet gering. Het is zeer de vraag of het wijs zou zijn, in zulke omstandigheden een schaalverkleining koste wat kost door te zetten.

De bewindsman zei met provinciale schaalverkleining een begin te willen maken daar waar de geesten er het meest rijp voor zijn. Hij was er erkentelijk voor dat bij een ruime meerderheid van de commissie voor zulk een gefaseerde aanpak begrip blijkt te bestaan.

De Regering is voorts nadrukkelijk van mening dat moet worden vastgehouden aan het aantal van drie bestuurslagen. Waar deze drie bestuurslagen niet toereikend blijken voor een goede aanpak van de bestuurlijke problemen, zal mede provinciale schaalverkleining moeten worden overwogen. Anders wordt naar het oordeel van de Regering de bestuurlijke organisatie ondoorzichtig en zullen de kosten ervan onevenredig hoog oplopen.

In dit verband deelde de Minister mee dat hij hoopt het definitieve ontwerp voor een nieuwe wet gemeenschappelijke regelingen – eveneens een belangrijk onderdeel van de bestuurlijke reorganisatie – nog in het najaar bij de Kamer aanhangig te maken. Tot zijn vreugde zijn de reacties op het voorontwerp in overwegende mate positief. Nog vóór het najaar, zo mogelijk in september, zal de memorie van antwoord inzake het functionele wetsontwerp, kamerstuk 14 322, de Kamer bereiken.

De Minister had het betoog van de woordvoerder van de C.D.A.-fractie zo begrepen, dat naar diens oordeel de provinciale indeling weliswaar pas in het voetspoor van het functionele wetsontwerp aan de orde dient te komen, maar dat dit niet betekent dat eerst wetsontwerp 14 322 in het Staatsblad moet staan. Het zou ook naar het oordeel van de Regering verkeerd zijn het één geheel op het ander te laten wachten. Vandaar haar voorkeur voor een fasegewijze aanpak van de provinciale herindeling. In die zin heeft zij tevens wel degelijk rekening gehouden met de gevoelens die uit de provinciale besturen en de provinciale werkgroepen naar voren zijn gekomen.

De Minister zegde de vaste commissie toe, dat hij geen wetsontwerpen tot provinciale herindeling bij de Kamer aanhangig zal maken als niet de financiële basis daarvan in overleg met de Minister van Financiën verzekerd is. Het overleg dat daarover thans gaande is, verloopt voorspoedig.

In antwoord op de opmerkingen van de heer Lauxtermann verklaarde de Minister zich bereid de bijzondere positie van de vier grote steden nader te bezien. In de plannen voor Rijnmond kan men trouwens al een honorering zien van de bijzondere positie die de zeer grote gemeenten in menig opzicht innemen. De Regering is nog niet zo ver, dat zij een apart statuut voor de vier grootste gemeenten overweegt.

De Minister merkte op dat het gemeentelijk herindelingsbeleid met kracht zal worden voortgezet. Aan de memorie van antwoord betreffende de herindeling van Zuid-Limburg wordt voortvarend gewerkt, en plannen met betrekking tot Friesland verkeren in een vergevorderd stadium van voorbereiding.

Het door de Raad voor de Territoriale Decentralisatie uitgebrachte rapport betreffende de decentralisatie op het terrein van de volkshuisvesting zal worden gepubliceerd en zo spoedig mogelijk van een regeringsstandpunt worden voorzien. Een rapport over de decentralisatie op het terrein van On-

derwijs en Wetenschappen verkeert in de eindfase, terwijl de decentralisatie van een aantal facetten van het regionaal economisch beleid in studie is genomen. Liever nog zou het de Regering zijn, spoedig met zeer concrete decentralisatievoorstellen te kunnen komen. Op het Departement van Binnenlandse Zaken wordt de mogelijkheid daartoe thans opnieuw onderzocht. Een stuk is in voorbereiding dat in de eerste plaats voor de Minister is bestemd, maar dat echter indien de inhoud zulks rechtvaardigt ook aan de Kamer zal worden gezonden om als basis voor verdere discussie te dienen. Met de commissie was de Minister het eens, dat een werkelijke decentralisatie van rijkstaken voor het hele proces van bestuurlijke reorganisatie van buitengewone betekenis is.

Concluderend zei de Minister de volgende praktische stappen op het stuk van de provinciale herindeling te overwegen na de – naar hij hoopte spoedige – parlementaire afhandeling van de vraagpuntennota:

1. zo spoedig mogelijke indiening van een wetsontwerp tot splitsing van de provincie Zuid-Holland, ofwel tot vorming van een provincie Rijnmond en een nieuwe provincie Zuid-Holland;
2. de voorbereiding van een wetsontwerp tot vorming van een provincie Twente, welk gebied ook door vele leden van de commissie kennelijk «provinciewaardig» wordt geoordeeld. Deze stap zal wel aanzienlijk moeilijker zijn dan die met betrekking tot Rijnmond, omdat voor de rest van Overijssel een oplossing moet worden gevonden die ook voor Gelderland niet geheel en al onaanvaardbaar is. Gezien de opvattingen in de vaste commissie achtte de Minister het de moeite waard ter bespreking van deze problemen met de besturen van de provincies Overijssel en Gelderland en het gewest Twente rond de tafel te gaan zitten. Misschien wordt men het daar eens. Anders zullen toch knopen moeten worden doorgehakt.
3. het trekken van een conclusie, nog in deze kabinetsperiode, ten aanzien van de provinciale indeling van de Zuidelijke IJsselmeerpolders. Daarover bestaan op het departement al zekere gedachten, maar deze zijn nog onvoldoende uitgekristalliseerd.

De Minister waarschuwde dat met deze eerste stappen toch nog vrij veel tijd gemoeid zal zijn. Veel overleg zal nodig zijn, ook met andere departementen, en bij voorbeeld ook de personeelsproblemen zullen niet eenvoudig te regelen zijn.

Ten slotte deelde de Minister mee te overwegen, het nog bij de Kamer liggende wetsontwerp 14 323 (het 24-provinciënplan) te doen intrekken tegelijk met de indiening van het eerste wetsontwerp tot provinciale herindeling, dat betreffende de splitsing van de provincie Zuid-Holland.

De voorzitter van de commissie,
Rienks

De griffier van de commissie,
Mulder